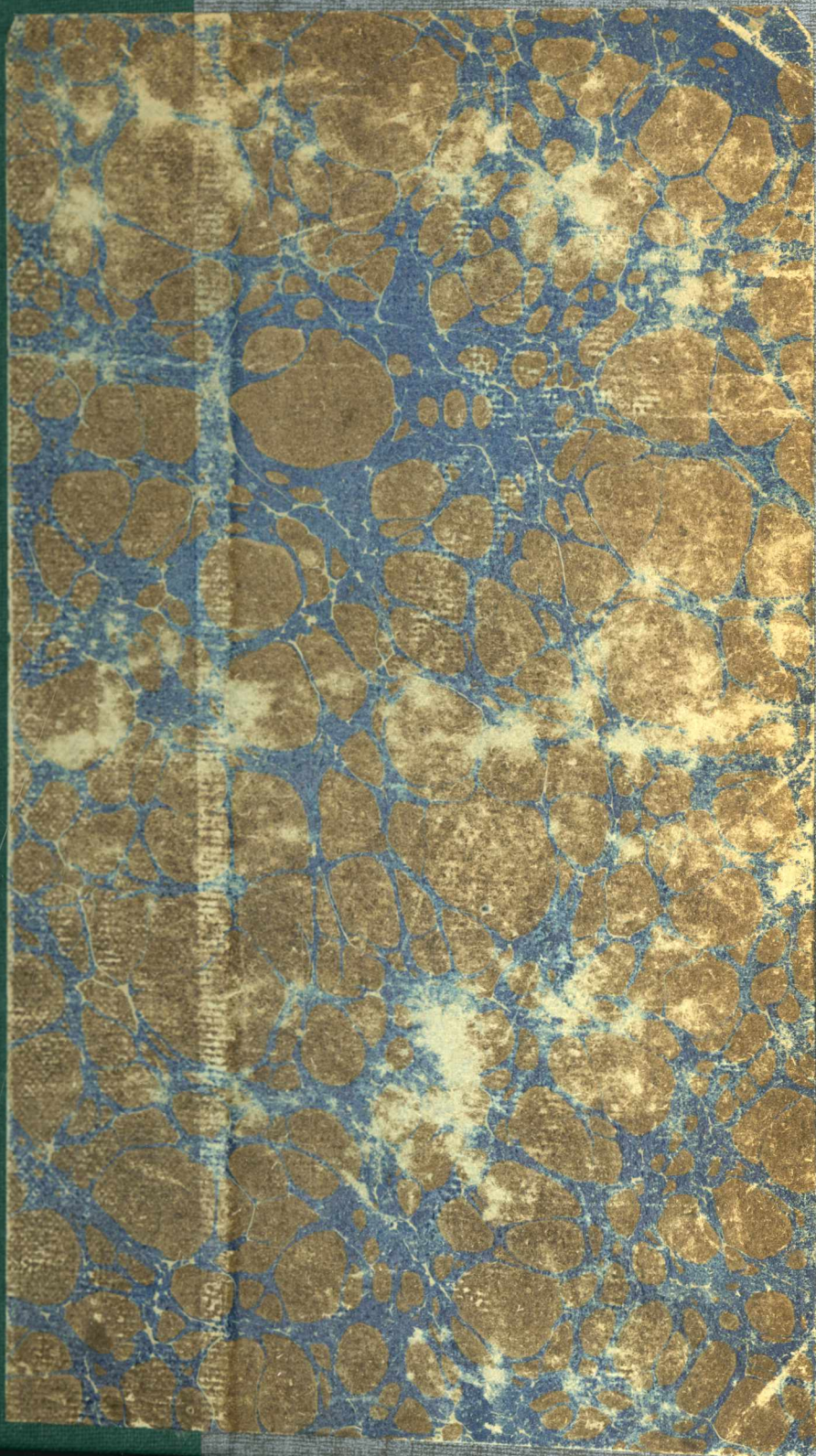

Politikai
röpiratok.

119.

119
1019

A VILÁGHIRŰ
ÖNÁLLÓ
MAGYAR BANK

TÜZETES TERVE,
(TELEKKÖNYVEZETT ALAPON.)

VAGYIS:

A FÖLDHITEL
LEG CZÉLSZERŰBB MOZGÓSÍTÁSA.

NÉPSZERŰEN ELŐADVA

JERNEY ANTAL,

ÜGYVÉD ÉS MÉRNÖK ÁLTAL.

5.

~~~~~

PEST. 1873.
NYOMATOTT KOCSI SÁNDORNÁL
Sándor-utca 13. sz. a.

MAGYAR BANK
ONALLO
A VISSZAFIZETŐ

(TELEKKÖNYVEZETT ALAPON)
TITKOS TITKÁR

A FOLDTARTÓ
A FOLDTARTÓ

DEBALLAGI SEZA

Az olvasóhoz!

A bankkérdés megoldására vonatkozó és a képviselőházban husvét táján szétosztott tervezetemet többen azon kifogással, hogy nem pénzügyi szakértők, elolvasni restellették; ezért szükségesnek látom nézeteimet népszerűen, mindazáltal rendszeresen előadni, hogy a nem-financierek is megérthessék és e fontos ügyre egy órát szentelvén, a közjó előmozdítására közreműködhessenek.

Az 1867-ki alap, — az értékegység. — a bankacta, — a vámterület egysége, — az államjegyek kényszerfolyama, — az ágio ingadozása, — a közösügyi quóta, — a dualisticus forma, — az osztrák nemzeti banknak elégtelen volta és pöffeszkedő tacticája, — a kimerült állampénztár, — a magyar piarcznak a bécsi-vel ellentétes érdeke, — attóli félelem: nehogy Magyarország hatalomra vergődjék, — mindkét államnak külön érdekei mellett a közös érdekeknek solidaritása, — a megingatott államhitel, — a rendszerellenes vasuti politika, — a pártoknak különböző álláspontja, — a valuta rendezetlen volta, — az államjegyeknél a külföld által követelt közös garancia, — az eddigi mulasztások, — különösen pedig a *pénzszükség* és egy *új helyzet teremtésétől* való pulya rettegés s a réGINEK megrögzött majmolása, — — — —

ezen mind oly *darázsfészeknek factorai* és fullánkjai, hogy minden oly terv, mely a *tehetetlen* banknál, vagy *kimerült* államnál keres orvoslást, okvetetlen falba ütközik, — fentebbi akadályok minden ily kombinációnak útját állják, s minden érczpénzre vagy kényszerfolyamra vagy államhitelre fektetett terv a legnagyobb fiasciónak néz elibe; következőleg nincs egyéb hátra, mint oly *gyö-*

keres gyógymódot felkarolni, mely mindezen fentebbi *tényezőket kielégíti*, és mely a hitvány *pénzhatalomra nem szorul*; ekként oly tervről kell gondoskodni, mely nem tesz egyebet, mint azt, mi ily körülmények között *jelenleg is naponta történik*, t. i. telek-könyvezett *zálogleveleket* kell kibocsátani, csakhogy nem oly jelenlegi *ügyetlen*, hanem sokkal *czélszerűbb forgóképes bankjegyalakban*; hogy pedig csak is egy ily terv jelen abnormis helyzetben az *egyedüli expediens és jövőre* is mindenkoron a *legczélszerűbb és nagyon is könnyen kivihető*, arról az elfogulatlan t. olvasó meg fog győződni, mihelyt a jegyek *egyöntetőségét* és a könnyű fejbeli *kamatszámítási* uj kulcsot helyesen megfontolja.

Pesten, 1873. január 28-án.

A szerző.

Előismeretek.

Motto:

I. Ne Iczig et comp. Pipicz csináljon rossz bankjegyeket, melyeknek egész nyomtatott tartalma nyilvános hazugság; hanem azok, kik az *országot bírják*, bocsássanak ki biztos, betáblázott, kamatozó és *folyó* értékű bankjegyeket, melyeket az egész világ szívesen elfogad.

II. A birtokosok ne oly ügyetlen zálogleveleket bocsássanak ki, melyeknek értékesítésekor előbb Iczignek kénye és kedvére szorulnak, hanem olyakat, melyek *azonnal forgalomba* mehetnek a köznép között is; azaz olyakat, melyek a *kicsiny* forgalomban *határozott* értékű bankjegyet képeznek és Iczig szeszélyére nem szorulnak.

Az ingó alap.

Az ingó ezüstnek volt kényuri szabadalma: háromszor annyi jegyet kibocsátani, mint a mennyi értékkel birt és így joga volt *háromszoros* kamatot húzni; ellenben az *ingatlan birtok* csak értékének *felét* vagy *harmadát* tehetette folyóvá, ezt is csak oly ügyetlen záloglevelekkel, melyeknek eladásakor Iczignek ingó alapú pénzjegyeire szorult, de bankjegyeket kibocsátani joga nem vala.

Az ingatlan birtok tönkrejutása.

Az által, hogy az *ingó alap* csekély vagyonát háromszorosan nagyobbíthatta és hogy a birtok mindenkor reája szorult, alkalmá volt nem csak a közönséget kizsákmányolni, hanem a birtokot is

szemtelen zsarolása által tönkřejuttatni; így jutott tönkre a magyar birtokosok nagy része — a legjobb hazafiak; így fog tönkřejutni valamennyi birtokos, hogy ha a kormány és legislativa továbbá is alszik s nem igyekszik a birtokot ezen uzsorás üzerek körmeiből mielőbb kiszabadítani, az által, hogy ezentul a bankjegyet ne a veszélyes mobilis basis, hanem a *birtok* biztos hypothecált basisra bocsássa ki, azaz hogy a földhitel *forgóképes* záloglevelek által czélszerűbben mozgosíttassék.

Lehet-e nagyobb badarságot képzelni, mint azt, hogy az ingó vagyonnak joga van minden munka és fáradalom nélkül a birtokos osztálynak szorgalommal gyűjtött mézét háromszorosan here módjára kirabolni és vampyrként kiszivattyuzni! Ily henyélő és kiabáló heréket lehet naponta látni a tőzsdén, kik csupán a mobilis basison elősködnek s a kizsákmányolt mézen veszekednek.

A telekkönyvezett ingatlan alap,

vagyis hypothecált basis az, midőn a bankjegy ingatlan birtokra, közvetve pedig betáblázott kötelezvényre, nem pedig ingó ezüstre alapíttatik, s nem az ingó alap, hanem a birtok jogosíttatik fel bankjegyek kibocsátására pupillaris hypotheca erejéig.

Ezen alap egyedül az igazán biztos alap, mert az *ingó* eltűnhető, ellopható; ellenben az *ingatlan* természeténél fogva szilárdan fekszik s el nem lopható; továbbá mivel a magán adós birtokos az ily jegyek értékét soha sem devalválhatja; végre ezen alap a legbiztosabb azért, mivel a mobilis basis kritikus időben boltját bezárja és a jegy birlalóit reászedi, miként ezt 1848. óta a Pipicz-féle basisnál tapasztaltuk; ellenben a hypothecált basis háboru ideje alatt is nyitva áll és az ügyefogyottakon segít. Básissa nem fél ellenségtől, nem fél proletároktól.

A földhitel mobilisatiója.

Poroszország, mely 5 milliárd ezüstbeu úszni fog, gondoskodott a földhitel mozgosítása iránt m. é. május 5-én hozott két

rendbeli törvénnyel, s minden módon arra törekedett, hogy a betáblázott kötelezvény váltó gyanánt forogjon, a nélkül, hogy a szokásos engedmény bekebelezésére szükség lenne. E terv még mindig azon hibában sinylik, hogy a hitelezőt megfosztja azon biztonságtól, melyet a nevére való betáblázás nyújt és még azon nagyobb hibában, hogy reálisáláskor a nyereszkeskedő mobilis basisnak közvetítésére szorul, ekként a kicsiny *közforgalom* a kamatban soha sem részesülhet, minthogy ily kötelezvények egy *forgóképes* záloglevélkének kellékeivel nem bírnak.

E két hiányt pótolja tervem az által, hogy a *főkötelezvény*, melyre nézve a rendezett telekkönyv pupillaris biztonságot nyújt, az országos intézetben marad, és csak ennek részletei, mint általános egyöntetű záloglevélkéek jönnek forgalomba bankjegy-alakban és forgóképesek a nélkül, hogy előbb a mobilis basishoz kellene fordulni, minek folytán a kicsiny forgalomban is a jegynek minden valódi birlalója kamatokban részesül és a kamat az országban marad.

Ha tehát ily ingó érczben gazdag állam, mint Poroszország, gondoskodik a birtokhitel ingósításáról, akkor ideje, hogy egy félig-meddig derangirozott producens országnak birtokosai is felébredjenek és késedelem nélkül a veszélyes mobilis basist kiküszöbölni és fekvő vagyonukat a legcélszerűbb olcsó, kényelmes uton mozgósítani igyekezzenek, úgy, hogy se Iczig, se a külföld ingó vagyonára többé ne szoruljanak, és hogy az országnak kamatozzanak. Ezekből kitetszik, hogy a földhitel mobilisatiója nem csak *közgazdasági* szempontból figyelemre méltó, hanem a bankkérdésben is az *egyedüli* legokoszerűbb *expediens*.

A productio előmozdítása.

Egy földművelő nemzetnek első feladata a productio előmozdítása által az agriculturát virágzóvá tenni, azután a közlekedési eszközökről és és ipar felvirágzásáról gondoskodni, különben nem lesz mit szállítani, mit eladni, mit venni! láttuk 1868-ban midőn

a nagy export volt, minden bolt estig dűgva vala; szokás szerént, előbb meg kell fogni a nyulat, azután megsütéséről gondoskodni, különben meg lesz a *nagy tűz*, és akkor ki fog sülni, hogy nincsen *nyúl*; tehát mindenek előtt a mezőgazdaságnak kell erőt nyújtani és így a termést az idő viszontagságai ellen biztosabbá tenni, szóval felvirágzását előmozdítani a földhitel mobilisatiója által, és akkor majd gondoskodik a birtok közlekedési eszközökről és vizsábályozásról *saját* erejével, a nélkül, hogy a külföld drága pénzére szorulna, s a nélkül, hogy a rendszerellenes beruházásokat, a kifolyó kamat miatt helyesebben *kiruházásoknak* nevezni lehessen. Jobb is lesz, ha per eminentiam földmivelő nemzet maradunk, mert az új magyar gyárak a külföldnek régi gyáraival soha sem versenyezhetnek, nem csak a képes munkások hiánya, hanem azon ravasz gyári politika miatt, hogy a külföldi régi gyár csak egy évi *hasznót* áldoz fel; — mit könnyen megtehet, — és a magyar gyár meg van bukva. Nem csak a rossz politika okozza a rossz financiait, hanem leginkább az elégtelen ingó basisnak szerencsétlen rabló privilegiuma, mely minduntalan *európai* pénzváltást okoz; ezt kell megbuktatni, Uraim! mert mihelyt a birtok felruháztatik e privilegiummal, akkor lehet tenni oly hasznos beruházásokat, melyek *külföldre* nem szorulnak és az *országnak* kamatoznak. Mindenek előtt tehát a *telekkönyvezett alap*, vagyis a birtok-hitelnek czélszerűbb mozgositása!

Ez nem *pártkérdés*; a ki ezt előmozdítja az nagyobb szolgálatot tesz hazájának és küldöinek mint az, ki kormányra jutni törekszik, nagyobbbat mint az, ki még 77. pipicz-féle jegyzéket vált.

A pénz-aristokrátiának számokkal kimutatott hitvány hatalma.

A bécsi n.-banknak van — tartalék tőkéjével együtt, — mintegy 100 millió forintja; a magyar ingatlan becsülve van 5800 millióra, tehát 58-szor több értékkel bír; a közös monarchia ingatlanja pedig 16 milliárd, tehát 160-szor nagyobb érték hata-

lom, mint a bécsi bank. Ebből kitetszik, hogy az *ingó* alap a *birtokhoz* képest mily nyomorult *álhatalom* s mégis e pöffeszkedő természetlen here alap fensőbbiséggel uralkodik az egész világon századok óta a biztos és termékeny ingatlan alapon, holott a józan ész tisztán sugalja, hogy e fensőbbiség inkább a telekönyvezett biztos ingatlan alapot illeti meg.

Ily nyomorult álhatalom bécsi hírlapjában (N. F. P.) ijesztette az 58-szor hatalmasabb országot, hogy kényszer-helyzetbe fogja hozni, és privilegiumának elismerését ekként kierőszakolni törekedett! E nyomorult álhatalom kinozta 4 év óta az országot pénzválsággal, kizárólag dominálta a pesti piacot és igyekezett a magyar kereskedelmet tönkre juttatni, hogy gyarmatává váljék! E hitvány magyarelles és Ausztria kegyét vadászó álhatalomra (mely kényszerjegynél egyebet nem adhat, s mely 150,000 részvényből áll, melyek között képzelni lehet, mennyi a csöcselék? kik üzérkedésnél és a közönség kizsákmányolásnál egyebet nem tanultak, de nem is tudnak), ezekre akarják az országot bizni, és a hitvány ingó alapnak szabadalmát az országba behozni, akkor midőn a polgárosult európai államok az ily here csoportokat kiküszöbölni és minden módon a földhitelt mobilisálni törekszenek! E nyomorult glaserféle pénzaristokrátiától kunyorál egy ország bajuszenőre valót!

Hogyan engedhetné meg tehát egy magyar kebel, hogy e pöffeszkedő, vagy ehhez hasonló más consortium veszélyes és hazug bázisával magát befészkelje és hogy az ország ily here csoportot évenként 4—5 millióval továbbá is hizlaljon? akkor, midőn sokkal biztosabb és igazságosabban kamatozó bankjegyeket képes a *birtok* készíteni. Ugyanis helyesen mondja az „Ung. Lloyd“ nov. 18. 1872. esti lapja: „A ki saját előnye miatt oly esetben, midőn az ország egyik életérdeke egy magán társulat érdekével küzd, ez utóbbinak pártfogója, az Judás, ki hazáját elárulja“.

A mesterkéltsz finánczia.

A raffinirozott rabló és csalo fináncziából, ugy látszik, a bécsi bank intézői is kitanultak, mert az által, hogy a magyar kereske-

delemnek több ízben vermet ástak, nem csak a pesti piacot, hanem az egész országot maguktól elidegenítették, sőt kvalifikálhatlan pimasz taktikájuk által legjobb satellesüket: a kereskedői csarnokot is maguk ellen felbőszítették; nem csuda tehát, ha a raffinírozott financiához sokan nem értenek, mert minél mélyebben tanulmányozza valaki a mesterkelt financiát, annál inkább kitanul, így járt bizonyos W. M. a Gans-féle ügyben, midőn a pesti szenálók tuljártak az eszén. Ellenben a moralis financiának, melyen tervem alapszik, megértésére nem kívántatik egyéb, mint a záloglevelek és hitel-telekkönyvek ismerete, ezt pedig minden képviselőről fel kell tenni.

A moralis financia.

Ez nem nyereszkesedő, nem vesz háromszoros, hanem *ad* illendő kamatot; ily tervnél, fájdalom (!?) nincsen sáp, nincsen jutalék, nincs rebbes, nincs osztalék, nincs csalás: nem csoda tehát, ha az ingó ezüstnek pióczái a *telekkönyvezett* basis mellett nem lelkesülnek, sőt mint *nem rentabilist*, minden módon ellenzik, és *inpracticusnak* mondják, mert természetesen szerintök csak oly terv *életre való*, hol csalni és csenni, a közönséget lépre vezetve s hirtelen meggazdagodva kezüket dörzsölni lehet.

Következőleg az, ki az *önzéstelen* hypothekált basis mellett harcol, nem praegnans ágítátor, nem pártoskodó, nem nyereszkesedő, hanem mint jó hazafi egyedül a közjóért küzd; ellenben a ki e moralis basis ellen felszólal, az vagy másokat vakítani akar, vagy önmaga vak. A kire nézve tehát a könnyű nyereszkesedés és csalás *életkérdés*, az törekedni fog minden áron a bankkal való viszonyt fentartani, de a kinek a haza felvirágzása szívéen fekszik, az nem nyughatik addig, míg a mobilis basisnak bitang monopoliuma megbuktatva, a telekkönyvezett moralis alap fensőbbiségre nem jut. Mégis találkoznak közzagzdák, kik az *ingó alap* mellett irkálnak; oh tempora!

Az o. n. bankkal való egyesség képtelensége.

E bank, midőn 1848-ban jegyeinek beváltását megszüntette, azon perczen *váltóbank* lenni megszűnt, jelenleg nem egyéb e bank, mint kényszer jegyekkel működő *leszámitoló bank*; ha e bank ma liquidál, nem maradna egyebe, mint a tudva levő 80 millió, és tartalék tőkéjével együtt 20 millió ércpénze; mert azon kincs, mely pinczéjében eltemetve van és melyet ujkapuként bámulnak, nem a banké, mert az kibocsátott jegyei egy részének fedezetéül szolgál és így ezen kincs $\frac{6}{7}$ része a közönségé, mely jegyeit birja.

E bank jelenleg nem adhatna a magyar kormánynak egyebet zwangsnotáknál, ezeket is elégtelen és kimerült voltánál fogva csak úgy, ha superinspektora a bécsi kormány beleegyezik abba, hogy az érc fedezeten felüli 200 milliót szaporithassa. Az államjegyek is kényszerjegyek, ilyeket az állam közös garancia mellett maga készíthet; ha a bécsi kormány megegyezik abba, hogy a bank szaporítsa a zwangsnotákat, akkor megegyezhet abba is, hogy a bajtársas állam szaporítsa azokat, és magyar nagyobb pénzüntézteit *angol módra* dotálja, a nélkül, hogy egy idegen consortiumot évenként 4—5 millióval hízaljon. A fedezet ugyanaz lenne, mi a banknál; a risico és közös garancia fejében pedig a két állam a kamatban osztozhatnék; ezen osztalékot Ausztria tetszés szerint a bankadósságra fordíthatná, Hungaria pedig osztalékából, hogy a netaláni csekély risicot fedezhesse, tartalék tőkét képezhetne. Feltéve tehát, de meg nem engedve, hogy Magyarországnak az önálló bank eszméjéről végkép lemondani s minden módon Ausztrián segíteni kellene, akkor is okosabb a bécsi kormány gyárából venni kölcsön zwangsnotákat, mintsem engedni azt, hogy egy hazug privilegium magát befészkelje és gyökeret verjen, és a mi földolog, hogy a birtokhitel mobilizációjának és így az ország felvirágzásának utját állja.

Hála az égnek! nem szorulunk többé e hitvány ingó alapra, mert minden józan eszű ember meg fog győződni arról, hogy a birtok

sokkal jobb és biztosabb bankjegyeket bocsáthat ki, és hogy a hypothekált basis alapján mindennek előtt a kormány valamennyi betáblázott restáncziákat folyóvá teheti; valamennyi takarékpénztár jelenleg heverő betáblázott tőkéit, azaz fondjait részletezheti, vagy rövid időre lombard útján mozgóvá teheti; minden gyár reálításából üzleti tőkét könnyebben képezhet; különösen pedig a földművelő osztály a rabló heréktől megszabadíttatik, a *munka* és *szorgalom* előmozdíttatik, és a mi fő, az agricultura határozott olcsó erőhez kényelmes uton juttatik és így felvirágzóvá és *adófizetésre képezebbé* tétetik.

Ezek folytán a józan ész tisztán sugalja, hogy ez legyen a *jelszó*: Apage mobilis basis! apage nyomorult here privilegium! Apage *központi közeg*! Üdvöz légy telekkönyvezett alap, jöjjön mielőbb a te országod! mert így lesz csak egészséges és biztos bankjegyünk, és a birtok nem fog többé Iczigre szorulni, hanem ellenkezőleg Pipiczék lesznek kénytelenek a hypothekált basishoz fordulni, hogy parlagon heverő durva érzüket gyümölcsöztethessék, mert a *telekkönyvezett* alapnál az ezüst csak apróváltó-pénz gyanánt szolgálhat.

A valuta rendezés jámbor ohajtása.

A közös államjegyek összege 375, millió, míg ez és Ausztriának bankadóssága létezik, addig a bécsi bank be nem válthatja jegyeit; az államjegyek consolidálására pedig kívántatnék 500 milliónyi kölcsön, melynek évi kamatja 25 millió lenne, ennyivel kellene az adót évenként közösen emelni; ily nagy áldozatot egyik állam sem bir meg, — egy fél milliárdnyi kölcsönnel jelen időben fellépni nem lehet; a közös monarchia nem is tehet egyebet, mint hogy béke-politika és czélszerű gazdálkodás által kényszer jegyeinek egy *részét* évenként bevonja. Ha Amerika lebegő adósságát jelen időben fondirozza, még nem következik, hogy a közös monarchia is ugyanezt teheti. A lebegő adósság által mind két állam évenként közel 25 milliónyi közös kamatot *megtakarít*; Ausztria

e nyereséges papiros gazdálkodásáról más kedvéért lemondani nem fog.

Magyarországra nézve is a valuta-rende­zés az ország genius­­sától, számos áldásos termő évtől és dús exportoktól függ; addig ezt forcirozni nem tanácsos, mert az adót felemelni nem lehet és a felfuvalkodás könnyen megpukkad; csak is leginkább a cosmopolita tőzsérek jajveszékelnek a valuta rendezetlen volta felett, mert külföldön olcsóbb pénzhez jutva, többet nyerészkedhetnének, nem törőd­vén azzal, hogy a kamat az országból kivándorol.

Egyébiránt ezen telekkönyvezett alapra fektetett terv létesülhet valuta-rende­zés mellett s létezhet nélküle is, mert a tervezett záloglevelek *valutája* alkalmazkodik bármely folyó értékhez, azaz currens valutához. Ily értékjegy váltására vagyis aprózására szolgál a *forgó pénz*, mely jelenleg államjegy; ha pedig majdan a valuta rendezve lesz, és a *folyó érték*: pengő ezüst leend, akkor ez fog váltó *aprópénz* gyanánt, nem pedig mint veszélyes bankjegy-basis, szolgálni.

Megjegyzendő, hogy az ezüst az egész világon mint *értékmérő* megmarad, s nem is az államban lévő *forgó* pénzről van szó, hanem arról, hogy ezentul a 10, 100 és 1000 ftos *bankjegy* ingó ezüstre-e vagy pedig inkább *ingatlan birtokra* alapittassék.

(A valuta-rende­zést elő nem mozdítja a „Szabad Sajtónak“ január 12-ki combinatioja és gazda nélküli számítása sem, mert képzelni nem lehet, hogy egy társulat akadjon, mely e privilegium-ért évenként 10 millio *haszonbért* fizessen az államjegyek törlesztésére és még ezenfelül évenként 10 milliót egy harmad érczfede­zettel forgasson az elégetett államjegyek kamatozására; továbbá képtelenség az is, hogy 600 s fokozatosan 1000 milliót escompti-rozzon, mert akkor boldog boldogtalannak kellene kölcsönt adni és a risico oly nagy lenne, hogy egy év alatt az egész alaptőke elveszne.)

A valuta-rende­zésnek *sublimis akadály*a az, hogy a bécsi banknak azon majdnem esztelenséggel határos joga van, hogy néhány rizmából gyártott kényszerjegyekkel összeveheti a monarchiá-

ban lévő ezüstöt, s joga van ismét ugyanannyi zwangsnotát gyártani és 5—6% kamatra kiadni; tehát minden száznál egyszer-mindenkorra kiad jövedelméből ágió fejében 7—8 ftot és ezen néhány ft után húz több éven át 5—6 ftot. Nem-e nyilvános rablás ez? Vizsgáljuk bővebben.

Ily módon néhány év alatt a bank összekalózott — alaptőkéjén felül — mintegy 50 millió ezüstöt, s e martalóczás folytán 100 millióval több zwangsnota jött forgalomba; e művelet nélkül tehát 50 millióval több ezüst volna mindkét államban, a rimessek természetesen olcsóbbak lennének, így a külföldet könnyebben fizethetnénk és a valuta-rendezéshez sokkal közelébb állanánk. E képtelen jogánál fogva a bank folyton kalózkodni fog, az ágiótól egyhamar meg nem szabadulunk és az államokban lévő minden ezüst arany a banknak martalékul esik. E ravasz műveletet Ausztria továbbá is túri, vagy nem látja. Oh de Pretis! Ubi vagaris?

Ime a raffinirozott finanziaának gyümölcse! Oh mily nagy kár lenne a mobilis basisnak ezen kalóz privilegiumát Magyarországra be nem hozni s legalább még 50 évre meg nem hosszabítani? Küzdjünk tehát minden erővel, hogy e raffinirozott banknak legalább egy harmadát megnyerjük, azt magunkénak mondassuk és az országot tönkrejuttassuk!

Mindezek folytán a valuta-rendezés szerintem pium desiderium marad.

Az önálló magyar bank.

Mindaddig, míg ágió, államjegy és quota lesz, Magyarországon sem váltó-, sem kényszer-jegybank nem létezhet; ugyanis váltó-bank azért nem, mivel az ágió ingadozik és így minden bankjegy *alku tárgya* lenne, mint jelenleg az arany és ezüst pénz; kényszer-jegybank pedig azért nem létezhet, mivel *közös garancia* nélkül magyar kényszerjegyet kibocsátani nem lehet; e szerint az ingó basissal nem boldogulunk sehogysem és így nincs egyéb hátra — hála a magyarok Istenének — mint a telekkönyvezett alaphoz folyamodni s okvetetlen új helyzetet teremteni.

A *főfeladat* jelen abnormis helyzetben az: az országot a bécsi banknak mostoha önkényétől *függetlenné* tenni, és legrövidebb idő alatt oly biztos magyar *értékjegyet* teremteni, melyet az egész világ szívesen elfogad.

Tekintve azt, hogy az ország jelenleg is bocsát ki *értékjegyeket*, például földhitelintézeti zálogleveleket; tekintve továbbá azt, hogy a magyarországi takarékpénztárakban most is fekszik mintegy 50 millió forintnyi betáblázott hipoteka; mihielyt ezen jelzálogokat folyóvá és a zálog leveleket *forgóvá* tudjuk tenni, azonnal a bécsi bankra, (mely különben Ausztriának is elégtelen) többé nem szorulunk és a páni félelemtől örökre megszabadulunk: már pedig egy záloglevelet forgóvá tenni, nem *absolut lehetetlenség*, sőt nagyon könnyű, mihielyt azt az *aequivalensnek* főkéllékeivel felruházzuk.

Mindeddig azon rögeszme uralkodott, hogy t. i. egy *kamatozó* jegy nem mehet forgalomba, mivel a köznép a kamatot számítani és leolvasni nem képes és mivel ily jegy árfolyam alá jutni; e rögeszme most is fenn áll, mert a legkönnyebb *fejbeli* kamatszámításra és a kurszus elleni *óvszerre* eddig reá nem jöttek. E kettő képezi főlényegét tervezetemenek, mely e részben új felfedezés, minthogy *szelvény nélküli* záloglevél eddig még nem létezett.

Az önálló magyar bank jelen helyzetben nem lehet más, mint „*Országos jelzálog bankja* a magán birtokosoknak“ vagyis a nemzet *garantiája* és a kormány *felügyelete* alatt felállítandó *országos földhitelintézet*, mely forgóképes generalis egyöntetű zálogleveleket kiszolgáltató *telekkönyvezett jelzálogra*; ekként, a nélkül, hogy új adósságot csinálnánk, azonnal lehet minden betáblázott kötelezvényt, minden biztos záloglevelet, minden bekebelezett restántiát, a takarékpénztárak minden fondjait kezdeménykép folyóvá tenni.

A záloglevél, hogy *forgó* legyen, az egyenértéknek főkéllékeivel felruházandó; ez megvan, mihielyt nem csak 100, hanem leginkább *apró* tizfritos záloglevelek bocsáttatnak ki; továbbá, mihielyt *egyöntetű*, azaz egy napról kelt záloglevelek készítettnek, hogy valamennyi *egyformán* növekedjék, (ki később időben vesz köl-

csönt, az már *növekedett* értékben bocsátja ki); végre ha nem napontai, hanem *havonkinti* kamatszámítás határoztatik, hogy a köz-nép fejből is könnyen számithassa; például tudva lesz országszerte, hogy a 10 frtos záloglevél *havonkint* 5 krral növekedik; legvégre a záloglevélnek belföldön árfolyam alá jutása lehetetlenné tétessék az által, hogy az adóhivatalban leendő *elfogadás és készváltás* által a növekedés *szabályozva* legyen.

E tervhez tehát nem kívántatik roppant műveltségű nemzet, mert mindenki a nélkül, hogy a jegy hátán levő táblázatot nézze, vissza fog emlékezni, hogy *valamennyi* magyar záloglevél a mult hónapban, például 10 frt 50 krt ért, jelen hóban 5 krral többet, jövő hóban pedig 10 frt 60 krt fog érni.

E négy főkélléssel felruházott záloglevél a világon a legbiztosabb és legigazságosabb *értékjegy*, melynek nemcsak *jelenje*, hanem a *legszebb jövője* is van, mivel minden polgárosult és rendezett hitel-telekkönyvekkel ellátott ország reá fog jönni, hogy ily értékjegy a legbiztosabb és értékjegyeit okvetlen *ingatlan realitásra* fogja alapítani, nem pedig könnyen eltűnhető *ingó* ezüst rudakra; nem is fog hiába egy consortiumot *háromszoros* kamattal hízlatni, miként Magyarország most is egy mostoha bécsi banknak nem biztos kényszerjegyekért évenként közel 5 milliót adózik, akkor, a midőn sokkal *jobb, hasznosabb és biztosabb* értékjegyet azaz *forgó zálogleveleket* bocsáthat ki. E terv tehát világ-eszme, és méltán *világhírűnek* nevezhető. Angolországban már a 17. században próbálták a kamatozó bankjegyeket, de nem *telekkönyvezett* alapra, mert akkoron még *rendezett* telekkönyvek nem léteztek, sem a jegyek *uniformitásával* sem a könnyű fejbeli *kamat-számítással* tisztában nem voltak.

A telekkönyvezett alap fensőbbsege.

A forgóképes záloglevelek kibocsátása czélszerű pénz-eszközök teremtésére egy oly mód, mely ellen de Pretis urnak sem lehet okszerű kifogása, — mely *idegen* befolyásra nem szorul, — mely

az 1867-diki alapot ki nem forgatja, — mely nem készít *kétféle* valutát, — mely a fennálló *dualistikus formát* nem szakítja szét, mely a bankakta megváltoztatását nem teszi szükségessé, — mely nemcsak a jelenlegi államjegyekhez, hanem a majdan rendezett valutához is alkalmazkodik. De e zálogleveleket úgy kell kibocsátani, hogy azonnal *forgóképes kamatozó* bankjegyet vagyis *pénzt* képezzenek, a nélkül, hogy előbb kénytelenítettünk Pipicz et Compagniehoz, azaz az *ingó* bázishoz folyamodni.

Fő törekvése tehát tervemnek az, hogy a biztos *ingatlan* basis az *ingó* basis felett méltó *fensőbbiségre* jusson, és hogy az országban ne a nyereszkes és háromszoros kamatot húzó *ingó* basis, hanem a magyar *ingatlan birtok* bocsássa ki a kamatozó *bankjegyet*, következésképp hogy a jelenlegi *folyó valuta* mellett azok, kik az országot bírják, bocsássanak ki a szükséghez képest igazságos és biztos *kamatozó* jegyeket, azaz *forgóképes* zálogleveleket, azon kellékekkel, melyeket előbbi czikkemben előadtam.

A forgó záloglevélbankjegynek tehát a *basisa*: a telekkönyvezett *ingatlan birtok*, közvetve pedig a betáblázott kötelezvény; *értéke* pedig, vagy is *valutája* alkalmazkodik minden folyó valutához, mely most államjegy s mindaddig míg az ágió elfujva nem lesz, a nemzetközi forgalomban a külföld, úgy mint most, *Rimessekkkel* fizettetik; mihelyt azonban a valuta rendezve lesz, akkor ezen pénzjegyek *értéke* arany-ezüst leendő, mely mint az egész világnak *értékmérője* megmarad, de az *ingatlan* basisnak csak mint *aprópénz* fog szolgálni, nem pedig mint szabadalmazott nyereszkes *basis*.

A mi az *érfedezetet* illeti, igen természetes, hogy ennek készen kell feküdnie akkor, midőn a basis *ingó* és könnyen *eltűnhet*, mitől mindenki tart; az ingatlan basis eo ipso természeténél fogva szilárdan fekszik, s nem tűnhetik el. Most is minden banknál legjobb fedezetül szolgál egy záloglevél. A mi pedig a *realisáló képességet* illeti, az soha sem szorulhat meg, mert e jegynek *értéke*: a folyó valuta, melyért mindent vehetek, a nélkül hogy az *ingó* alapnak drága közvetítésére szoruljak. Nem is említve azt, hogy ily

kamatozó biztos jegy, mely nem egyéb, mint egy valóságos *takarékpénztári könyvecske*, nem igen fog a forgalomban alkalmatlanodni, hanem mint nyilvános közokirat biztos kezekbe jut, főképp ha a köznép is részt vehet benne.

Számtalan derék magyar birtokos honfiakat az *ingó basis* juttatott tönkre uzsorájával; mihelyt a birtokos osztály felébred, és *ingatlan* alapra fektetett kényszer nélküli kamatozó pénzjegyeket kibocsát, azon perczen az ingó alapnak napjai megszámitvák.

A 160-szor hatalmasabb *ingatlan* alapnak az egész világon *fensőbbiségre* kell jutnia, mert *ad*, s nem *vesz* háromszoros kamatot; és mert általánosan elismert *legjobb* és *legbiztosabb* záloglevél *rendszerén* alapszik. Ez eszmét többé a most egyszerre oly engedékeny bécsi bank, bár mint törekedjék. elnyomni nem fogja.

Az *ingó* alapot az absolutismus szabadalmazta azon elvből: *servata valebunt*; egy alkotmányos monarchiában ha elhatároztatik a háboru, akkor a legislativa az eszközről is gondoskodik, és egy magán társulat vagyonához nem nyúl. Fő feladata tehát a legislativának: különösen a kisebb birtokos osztálynak jólétéről gondoskodni és ezt az uzsorás *ingó* basistól megmenteni, mert a gazdaság virágzása nélkül az ipar és kereskedelem sem virágozhatik. Ausztriának birtokosai is a hátralevő 4 év alatt fel fognak ébredni s ekként szólni: Vámpyr! eléggé hizlaltunk évenként 9—10 millióval, most már magunk tudunk jobb bankjegyet készíteni, többé reád nem szorulunk, a szerecsen mehet! Így fog szólni maga de Pretis is!

Nem kell tehát félni attól, hogy a közös érdekek solidaritása erőszakosan felbomlani és a jövő nemzedék érdekei feláldoztatni fognak.

Quid nunc?

Alább következik azon terv, melyet husvét előtt a magas kormánynak benyújtottam, husvét után pedig mindkét házban

szétosztottam; october 5-én, midőn a budai megállapodás szövegére került, kértem a kormányt e szavakkal:

„Méltóztassék tervem megvizsgálására egy Commissiót kinevezni, mely ha felvilágosításaim folytán nem fogja e tervet *jelenleg a legcélszerűbbnek* találni, bármely jótékony célra ezer forintnyi bírság lefizetésére kötelezem magamat.“ October 19-én ujfent kértem s sürgettem; mind hiába, — a kormány mai napig sem érkezett erre; ugyanazért elhatároztam a közönség elé hozni e röpiratot, azon erős meggyőződéssel, hogy mindenki be fogja látni, miszerint jelen abnormis helyzetben nincs egyéb *menedéke* a nemzetnek, mint egy egészen *új helyzetet* teremteni, ettől vissza nem riadni, mert ez igen könnyen kivihető, s nem kell egyebet tenni, mint forgóképes zálogleveleket kibocsátani s így a birtokot *célszerűbben* mozgóztatni, vagyis a bankjegyeket hypothecált alapra fektetni. Csakis egyedül így létesülhet *független magyar bank*, egyedül így nem fog az ország a rabló mobilis basis által tönkre jutni. Tagadhatatlan az, hogy csak is az által van compromittálva Magyarország hitele, hogy egyes uzsorások karjaiba esett.

E terv meg van vitatva szakértőkkel, európai fináncz-capacitások, pénzkezelők, bécsi és pesti kereskedők, nagybirtokosok, jogtudorok stb. által; valamennyien, kik e tervet nem csak átfutólag, hanem elfogultság nélkül és figyelemmel tanulmányozták, nem csak jónak és célszerűnek, hanem azt *nagyszerűnek* és világra szólónak találták. Hogy pedig a t. olvasó is meggyőződjék, miszerint e terv nem levegőben való kapkodás, hanem *rendszeres és gyakorlati*, ezennel nyilvánítom, hogy 1000 ftot fizetek annak, ki e tervet *inpracticusnak* bebizonyítja.

(Következik a husvéti terv lényegtelen változtatásokkal és rövidítésekkel.)

A bankkérdés megoldása betáblázott kamatozó bankjegyek által.

I. A terv lényege.

A jelenlegi záloglevelek nagy értékük és ives szelvényeik miatt forgalomba nem mehetnek, mihelyt azonban ezen biztos zálogleveleknek megadjuk a hasonérték többi kellekeit, t. i. az *uniformitást* és *divisibilitást*, apró *egyöntetű* bankjegy-alakban, azonnal meglesz a forgalomba bocsátható új hasonérték, vagyis új *aequivalens*; azonnal nélkülözhetjük az ezüstrudakat és megszabadulunk a bécsi banknak mostoha uralmától; mert azonnal a számos reálítások hypothekájából teremthetünk elegendő, tökéletes hitelű és forgalomban kamatozó *pénzjegyeket*; azaz, mihelyt egy apró záloglevélnek szelvény helyett *bankjegy-alakot* adunk, azonnal mint forgalmi pénz tűnik fel, mely közvetlen, minden nyereszkeskedő banknak közbenjárása nélkül, forgalomba mehet.

E tervnek *lényege*, a jelenlegi viszonyokhoz alkalmazva, tehát abban áll: hogy új forgalmi pénzt alkotunk azáltal, hogy 10 frtos záloglevelek kibocsáttatnak 6 perczentes bankjegy-alakban; mely havonként 5 (3 év múlva pedig a kamatok kamatja miatt 6 s így tovább) krnyi kamattal növekszik, mi átaljában tudva lesz.

II. E terv alkalmazása.

Mindenekelőtt törvény útján az ország *garantiája* mellett felállítandó: *A magyarországi birtokosok jelzálogbankja* (Hypotheken-Bank ungarischer Realitätenbesitzer), mely a kormány fel-

ügyelete alatt, a benyújtandó, pupillaris hypotheka erejéig betáblázott kötelezvényeket részletezi és mozgóvá teszi azáltal, hogy a folyamodó birtokosnak, csekély *provisio* mellett, kiszolgáltat, a becsükhöz aránylag megszabandó darabszámban, a forgalomban 6 száztöli kamattal növekedő, 10 frtos folyó értékű forgóképes *zálogleveleket*, melyeknek hátán egy egyszerű, 12 évre szóló táblázaton a havonkénti 5—10 krnyi növekedés szemlélhető. (L. példányát a 29-ik lapon). Ezen hiteljegyek minden adóhivatalban készpénz gyanánt, havonkénti növekedett értékben elfogadtatnak és váltatnak. A kötelezvényben az adós birtokos le van kötve, hogy évenként a kikapott darabok számának egy huszadrészét az intézetnek természetben visszaszolgáltatni tartozik.

Megjegyzendő, hogy az adós a kamatot nem az intézetnek, hanem a közforgalomban fizeti akkor, midőn a visszaszállítandó jegyeket *növekedett* értékben bevonja.

(A telkek becsüjénél zsinórmértékül szolgálhat a kész kárpótlási kulcs.)

III. A könnyű forgalom.

Ily jegyet a földmivelő osztály elfogad, mert 1-ör saját pénze, 2-ör mert törleszteni köteles, 3-ör mert biztos és állandó értékű pénz, 4-er mert e pénzzel adót fizethet, 5-ször mert törvényes folyó pénz, melyen mindent vehet, 6-ör mivel e pénz zsebben is kamatozik.

Átaljában mindenki ily jegyet szívesen elfogad mivel ily záloglevél a forgalmi pénznek minden kellékével bir, mert alapja a legbiztosabb; könnyen felváltható az 5 és 1 frtos államjeggyel, vagy egyéb váltópénzzel; bizonyos évek múlva a forgalomból eltűnik, mert minden adós köteles tartozásának egy huszad részét évenként a forgalomból kivonni, és visszaszolgáltatni; (a később, már növekedett értékben kibocsátottak később tűnven el).

Mindenki felesleg tökéjét nem fogja takarékpénztárba hordani, hanem inkább ostromolni fogja az adóhivatalt, és ily zá-

logleveleket fog beváltani, melyek 6 száztólit bizton jövedemeznek és mindenkor forgalomba bocsáthatók.

Mindenki adófizetésekor igyekezni fog előbb túladni a bécsi jegyeken, és csak a szükség esetében fog kamatozó hiteljegyeihez nyulni; e szerint nem igen fognak e hiteljegyek az állam pénztáiraiban összehalmozódni, mi egyébként kívánatos volna; mert:

Nemcsak a magánosak, hanem a *status is* szívesen elfogadhatja e jegyeket, és még szívesebben válthatja, mivel e közvetítés által váltójegyeiért biztosabb és kamatozó forgalmi pénzt kap, melyért mindent vehet és katonát fizethet. E közvetítés arra való csak, hogy a kamatnövekedést *szabályozza*, nehogy nyereszkesedők által belföldön e jegy kursusa alá vonathassék.

Végre a *külföldi* is szintén szívesebben fogja az ily hiteljegyeket elfogadni, mint a bécsi bankjegyet; mert tudja, hogy ily betáblázott jegy Magyarországnak törvényes és biztos forgalmi pénze, melyért buzát vagy gyapjút bármikor vehet, vagy növekedett értékben bármikor beválthat.

IV. A fokozatos törlesztés.

E tervenél csak progressiv törlesztés lehet és ez a földművelőre nézve a legolcsóbb és legegyszerűbb, ki eleinte nem fizethet annyit, mint később, midőn gazdasága berendezve van. Ha 20 évi törlesztést veszünk akkor első évben fizet 100 frt után 5 frt 30 krt; — hatodik évben 7 frtot; — 12-dik évben 10 frt, és huszadik évben 15 frtot. Összesen 192 frt, tehát kamat-kamat fejében fizet 92 frtot. Ha pedig 10 évi törlesztést veszünk, akkor első évben fizet 10 frt 60 kr, — hatodik évben 14 frtot, — tizedik évben pedig 17 frtot, Összesen 138 frt 61 krt, tehát kamat-kamat fejében fizetne 38 frt 61 krt.

Az első esetnél tehát az első években 5—6, utóbbi években pedig 10—15 perczentet fizet, és akkor a kitáblázási engedély kiadatik.

V. E terv tulajdonságai.

A kamatot a jegynek valódi birtokosa huzza, nem pedig egy nyereszkes bank.

A kamat az országban forog, s nem folyik ki külföldre a *kölcsönzött* ezüstrúdakért.

Az állam, a még le nem kötött birtokaihoz aránylag csak mint magán birtokos vehet részt.

A záloglevelek kibocsátása nem megyen a *végtelenbe*, mert csak az használja, ki reájok szorul, úgy mint jelenleg.

E terv minden változtatást megtűr, nagyobb vagy kisebbre; ily hiteljegy lehet 5, vagy 100, sőt néhány 1000 frtos is = 100 darab.

Továbbá e terv rendszeres és általános elveken alapszik; már pedig hol rendszer van, ott téveszme nem létezhet és minden ellenvetés a legszebben megoldható, mihelyt e tervet jól megfontoljuk. Experimentálásról sem lehet szó, mert záloglevelek kibocsátása nem ujság.

Főtulajdonsága pedig e tervnek abban áll, hogy egészen új kamatozó forgalmi pénzt alkat, mely minden rendezett és rendezetlen valutánál sokkal biztosabb és hasznosabb, és a műveltséggel megegyezőbb; és így *minden valutával* könnyen *versenyezhet*.

Legtöbb tulajdonsága pedig e tervnek az, hogy a hiteljegyek alapja soha sem veszhet el, mert egy betáblázott kötelezvény más által *el nem tulajdonítható*, minthogy *cessio nélkül* más valaki ily kötelezvénynek semmi hasznát sem veheti. Így 1848-dik évben az 5 milliónyi arany és ezüst, mely az 1 és 2 frtos jegyek alapjául szolgált, mint ingó dolog elveszett, már pedig nem veszhett volna el, ha e jegyek ingatlan zálogra alapítva lettek volna. Ezen tulajdon tapasztalásból is tudhatjuk, hogy a pénzjegynek *legbiztosabb alapja* az ingatlan jelzálog vagyis hypotheca, nem pedig ingó ércz. Tehát minden papiros-szédelgés megszűnik; az államjegyekből lesz *aprópénz*, a jelzálogból lesz *bankjegy*.

VI. A kezelés szembeszökő egyszerűsége.

A forgalombani *növekedés* számos kezelést felette egyszerűsít, többek között:

1-ször. Az országos intézet csak *darabszámra* számít, például: kiad 100 darabot egy folyamodónak és évenként visszakap 5 darabot; kamattal a bank soha sem bajlódik, a forgalomban kifizetett kamatnövekedés a darabbal elenyészik; ezen intézet úgy is működhetik, mint csupán csak ily zálogleveleknek országos letéti hivatala, ekkor is a kezelés *darabszámra* történik, a kamatnövekedés a darabbal járván.

2-szor. Ily kölcsönt elővigyázatból olyan birtokos is felvehet, ki nincsen megszorulva, s mindaddig, míg a hiteljegyeket ki nem bocsátja, a kamatot önnön magának fizeti, és azon esetre, ha ki sem bocsátja, hanem vagy szekrényben tartja, vagy az intézetnek bármikor visszaszolgáltatja, mit sem veszít, legfeljebb a csekély provisiót. Ki később például a harmadik évben vesz fel kölcsönt és így a zálogleveleket már *növekedett* értékben bocsátja ki, az úgy tekintendő *míntha* két évig a jegyeket szekrényében tartotta és a kamatot önmagának fizette volna.

3-szor. Az árva-pénzek ily záloglevelekben bezáratván, ugyanannyi *darabban* a kellő időben az árvának kiadatnak; a kamat benne lesz a jegynek növekedésében; vagy időközben is néhány darab kiadható. Ily árva-pénzeket lehet legbiztosabban ezen jelzálogbanknál darabszámra letétbe tenni.

4-szer. Minden kötelezvény *darabszámra* fog szólni, ekként: Vettem kölcsön ezer darab záloglevelet Jánostól, köteles vagyok bizonyos évek múlva ugyanannyi darabot visszaadni; (a kamat benne foglaltatik a darabban és nem is említetik). Ha pedig a hitelező időközben a kamatot élvezni kívánja, akkor néhány darabnak korábbi visszaszolgáltatását köti ki. Vagy ha valamely nyereszkes bank ily jegyekkel váltót leszámítol, a hetedik és nyolczadik perczentet eleve lefoglalhatja. Igen egyszerű az is, hogy a tőkepénzes, ha nem is adja ily pénzt kölcsön, nehogy kellemetlen-

séget vagy pert szerezzen magának, hanem azt elzárja vagy letétbe teszi, a kamatját mégis megkapja. Látjuk tehát, hogy e terv sok részben kényelmet nyújt. Késedelmi kamatról szó sem lehet.

5-ször. Minden betáblázás szintén csak darabszámra történik, mert záloglevélről van szó. Például $100 \text{ ft} = 10 \text{ darab}$.

6-szor. Takarékpénztári könyvecskére és pénztári utalványokra többé szükség nem leend, mert ezek helyét pótolja ily 6 perczentes bankjegy, melyet mindenki az adóhivatalban vagy forgalomban magának beválthat.

7-szer. Bármely pénztárnál a scontirozás egyszerű, mert *valamennyi* jegy egy napról van datálva és egyformán növekedik. Jól megjegyzendő, hogy a jegyek értéke nem mindennap változik, hanem csak havonként egyszer.

8-szor. Minden 12-ik évben, midőn a kamat a tőkét megketőzi, lesz az általános kicserélés; és az intézet minden darabért ad két darabot, melyek hasonló kamattáblázattal ellátvák újabbi 12 évre.

9-szer. Maga a havonkénti növekedés pedig a jegy hátán levő egyszerű táblázatról készen leolvasható és a tőkéhez hozzá adható; de különben is ezen havonkénti 5 krnyi növekedés a köznép előtt országszerte fejből is tudva lesz, a nélkül, hogy a templom előtt hirdetni és kidobolni kellene.

VII. A terv fogantatja.

E tervvel lehet mellőzni nemcsak a bécsi bank uralmát, hanem jegyeit is kiszoríthatni; ugy szintén mellőzhetni a valuta-rendezés kérdését is, mely különben is nem a birtokosokat, hanem az államot illeti; a jelenlegi záloglevelek és checksek sem törődnek a valuta-rendezéssel. Ezen terv létezhet valuta-rendezés mellett, létezhet nélküle is, valamint létezhet *ma a bécsi bank mellett is*.

Ily tervvel lehet legrövidebb idő alatt teremteni elegendő forgalmi pénzt; így lehet mielőbb, ha tetszik *mindjárt* felállítani ezen jelzálog-bankot, mely *leginkább* minden kicsiny telkes birtokosnak

is képes birtokához aránylagos segílyt nyújtani és *oly* zálogleveleket adni, melyek közvetlen forgalomba mehetnek.

Magasztosb foganatja e tervnek pedig abban áll, hogy kiségit a takarékpénztárakat azon veszélyes üzlettől, melyre utóbbi években leginkább vetemedtek, t. i. az ingatlanra, vagyis *hosszu* hitre adott kölcsönöktől, melyek miatt, mihelyt egy rendkívüli kritikus idő beáll, midőn a betétek tömegesen visszaköveteltetnek, a nagy rázkódtatást egyik sem kerülheti el. Még *emelkedettebb* foganatja ezen tervnek az, hogy a takarékpénztáraknak váltó-leszámitolási képességüket *megkettőzteti*; ekként: tudjuk, hogy a takarékpénztárak 50 milliónál többet ingatlanra, vagyis betáblázott kötelezvényekre adtak ki; ha tehát ezen kötelezvények engedményeztetnek a jelzálog-bankra, kiszolgáltatik a takarékpénztáraknak legalább 50 milliónyi forgalmi hiteljegyet, melyekkel váltó-leszámitolási képességüket megkettőztethetik, miáltal a bécsi bank uralma az *Escompt* tekintetében is nagy részben mellőzhető.

Végre ezen hitelbank egyedül ingatlan zálogra nyújt segílyt, a váltó-leszámitolást bizván a takarékpénztárra és egyéb nyereszkes bankokra; ugy szintén a statusra bizván, hogy a quotához szükséges ezüstöt szerezze azon módon, mint eddig. Ily jelzálog-bank létezése mellett *pénz krisis* nem lehet, mert a záloglevél senki szakállára vagy zwangjára ki nem szolgáltatik, hanem egyedül pupillaris hypothekára. Tehát nem áll az, hogy a hitel: pénz; mert csak a jelzálog: pénz, — a hitel bocsásson ki *váltókat*, de jó *pénzjegyet* csak a hypotheka készíthet.

VIII. Következtetés.

Egy ingatlan realitás mindig nagyobb biztosítékot nyújt min egy ingó ezüstrúd; Magyarországnak számos ily realitása van, de ezüstrúdjai nincsenek; ha tehát az ország nem arra alapítaná az egyénértéket, a mije van, hanem arra, a mije nincsen, és mihez csak drága kifolyó kamatokkal juthat; nemde következik, hogy a legnagyobb képtelenséget követné el.

IX. Jogi szempont.

Senki sem tilthatja meg a nemzetnek, hogy apróbb vagy nagyobb zálogleveleket bocsáthasson ki; valamint senkinek sem lehet megtiltani, hogy ily biztos kamatozó hiteljegyet elfogadjon. (Az osztrák tartományok is, kikkel a bécsi bank szintén mostohán bánt, kibocsáthatnak ily zálogleveleket, s ekként a bankot megelőzhetik).

X. Befejezés.

Az előadottakból világosan kitűnik, hogy a birtokos osztály kibocsáthat 10 frtos zálogleveleket, melyek minden hónapban 5 krral növekednek; és hogy ekként önálló bankot alkathatunk minden *nehézség* nélkül.

Mihelyt az állam nem sajátítja el magának a hitelt, azonnal minden polgárosult és rendezett hiteltelekkönyvekkel bíró nemzet előbb-utóbb reá fog jönni ezen egyszerű eszmére, t. i. hogy jobb a pénzjegyet alapítani ingatlan realitáson alapuló *hiteljegyekre*, a — a műveltség e jelvényeire, — mint ingó durva érzetekre.

Ezen eszmét megpendítém már 1848-dik évben, mikoron egyébiránt ily terv kivihető nem volt, részint mert hitelkönyvek nem léteztek, részint azért, mivel akkor az állam a hitelt önmagának vindicálta. Ezen akadályok jelenleg megszűnván és a 24 év óta ohajtva várt alkalom megjelenvén, bátor vagyok ezen felette egyszerű tervet a honatyáknak és kormánynak figyelmébe ajánlani, mert e tervnél nem kell rettegni az új helyzet teremtetésétől, minthogy záloglevelek kibocsátása könnyű; nem kell félni attól, hogy a közös érdekek solidaritása erőszakosan felbontatik; (az érték egysége nem változik); nem kell szepegni attól, hogy a jövő nemzedék érdekei feláldoztatnak; hanem csak akarni kell, és meg van a világhírű független magyar bank!

Pesten, márt. 20-án 1872.

Jerney Antal m. k.

ügyvéd és mérnök.

IX. Local Examination

Spent some time in the morning at the bank, and in the afternoon at the office. The morning was spent in the bank, and the afternoon in the office. The morning was spent in the bank, and the afternoon in the office. The morning was spent in the bank, and the afternoon in the office.

Local Examination

At the bank, I was informed that the bank was in a state of liquidation. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold.

The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold.

The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold.

The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold.

The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold.

The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold. The bank was in a state of liquidation, and the assets were being sold.

A magyar záloglevél példánya.

Magyarországnak
törvényes, telekkönyvileg bekebelezett, kamatozó
BANKJEGYE.

Alapja: telekkönyvezett ingatlan birtok.

Értéke: a forgalomban lévő pénz.

X.
TIZ FORINT TŐKE.

Általános

6⁰/₆ ZÁLOGLEVÉL.

A magyar földbirtokosok **jelzálog-bankjának** ezen országos kezeslet mellett és a kormány felügyelete alatt kibocsátott forgóképes **értékjegye** minden kir. adóhivatalnál kész pénz gyanánt a táblázatban meghatározott **havonkénti növekedett érték** szerint elfogadtatik és váltatik.

===== **Sorozat.**

===== **Szám.**

AZ ORSZÁGOS JELZÁLOG-BANK.

PESTEN, január 1-én 1873.

A 6°/_o kamatok kamatjának új kulcsa.

H ó	1873	1874	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884
Januar	.5	.65	1.25	1.88	2.60	3.32	4.14	4.98	5.84	6.80	7.82	8.90
Február	.10	.70	1.30	1.94	2.66	3.38	4.21	5.5	5.92	6.88	7.91	9 ft
Márczius	.15	.75	1.35	2 ft	2.72	3.44	4.28	5.12	6 ft	6.96	8 ft	9.10
Április	.20	.80	1.40	2.6	2.78	3.51	4.35	5.19	6.8	7.4	8.9	9.20
Május	.25	.85	1.45	2.12	2.84	3.58	4.42	5.26	6.16	7.12	8.18	9.30
Június	.30	.90	1.50	2.18	2.90	3.65	4.49	5.33	6.24	7.20	8.27	9.40
Július	.35	.95	1.55	2.24	2.96	3.72	4.56	5.40	6.32	7.28	8.36	9.50
Augusztus	.40	1 ft	1.60	2.30	3.2	3.79	4.63	5.47	6.40	7.37	8.45	9.60
Szeptember	.45	1.5	1.65	2.36	3.8	3.86	4.70	5.54	6.48	7.46	8.54	9.70
Október	.50	1.10	1.70	2.42	3.14	3.93	4.77	5.61	6.56	7.55	8.63	9.80
November	.55	1.15	1.76	2.48	3.20	4 ft	4.84	5.68	6.64	7.64	8.72	9.90
December	.60	1.20	1.82	2.54	3.26	4.7	4.91	5.76	6.72	7.73	8.81	10 ft

Jegyzet: 12 év múlva vége az első időszaknak; minden darab felcseréltetik kettővel, melyek újabb 12 évre ugyanehhez hasonló táblázattal ellátvák.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1000 frt.

jutalom biztosittatik annak, ki e tervet impracticusnak bebizonyítja.

(l. 19-dik lapon.)

A s z e r z ő.

